

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS
PROVINSIALE EKSAMEN
NOVEMBER 2017
GRAAD 9

**EKONOMIESE EN
BESTUURSWETENSKAPPE**

MEMORANDUM

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS
PROVINSIALE EKSAMENEKONOMIESE EN
BESTUURSWETENSKAPPE
MEMORANDUMAFDELING A
VRAAG 1

1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE

1.1.1	C ✓✓
1.1.2	D ✓✓
1.1.3	A ✓✓
1.1.4	B ✓✓
1.1.5	B ✓✓
1.1.6	B ✓✓
1.1.7	D ✓✓
1.1.8	A ✓✓
1.1.9	B ✓✓
1.1.10	B ✓✓

[20]

1.2 PASITEMS

1.2.1	H ✓✓
1.2.2	A ✓✓
1.2.3	J ✓✓
1.2.4	C ✓✓
1.2.5	G ✓✓
1.2.6	I ✓✓
1.2.7	F ✓✓
1.2.8	E ✓✓
1.2.9	B ✓✓
1.2.10	D ✓✓

[20]

1.3 KIES DIE REGTE WOORD

1.3.1	mark ✓✓
1.3.2	SSGB-analise ✓✓
1.3.3	Verkoopsprys ✓✓
1.3.4	produkte ✓✓
1.3.5	gelykbreekpunt ✓✓

[10]

1.4 WAAR OF ONWAAR

1.4.1	Waar ✓✓
1.4.2	Onwaar ✓✓
1.4.3	Onwaar ✓✓
1.4.4	Waar ✓✓
1.4.5	Onwaar ✓✓

[10]

TOTAAL AFDELING A: 60

AFDELING B

VRAAG 2

2.1 EKONOMIESE STELSLS

Werkers kan uitgebuit word. ✓✓

Winsbejag is nie die dryfveer in die ekonomiese stelsel nie en daarom kan produktiwiteit dikwels afneem. ✓✓

Wanneer iets fout gaan in die sentrale beplanningstelsel, word die hele ekonomie geaffekteer.

Sentrale beplanning kan nie verbruikersgedrag voorspel nie en ook nie bepaal hoe verbruikers gaan reageer t.o.v. goedere en dienste wat aangebied word nie.

Dit kan nie ekonomiese groei en verbruikers bevrediging oor die lang termyn verseker nie.

Enige ander relevante antwoord

(2x2) (4)

2.2 A = Semi-beheer. ✓✓

B = Ja, dit is die dryfkrag. ✓✓

(2x2) (4)

2.3 Globale ekonomie / Globalisering ✓✓

(2)

[10]

VRAAG 3 – EKONOMIESE KRINGLOOP

3.1 3.1.1 Regering ✓

3.1.2 Huishoudings ✓

3.1.3 Besighede / Ondernemings ✓

(3)

3.2 Lone ✓✓; rente ✓✓; huur ✓✓; winste ✓✓

(enige 1) (2)

3.3 ekonomiese kringloop ✓

(1)

3.4 A = Salarisse en lone ✓

B = Rente ✓

C = Profyt ✓

D = Huur ✓

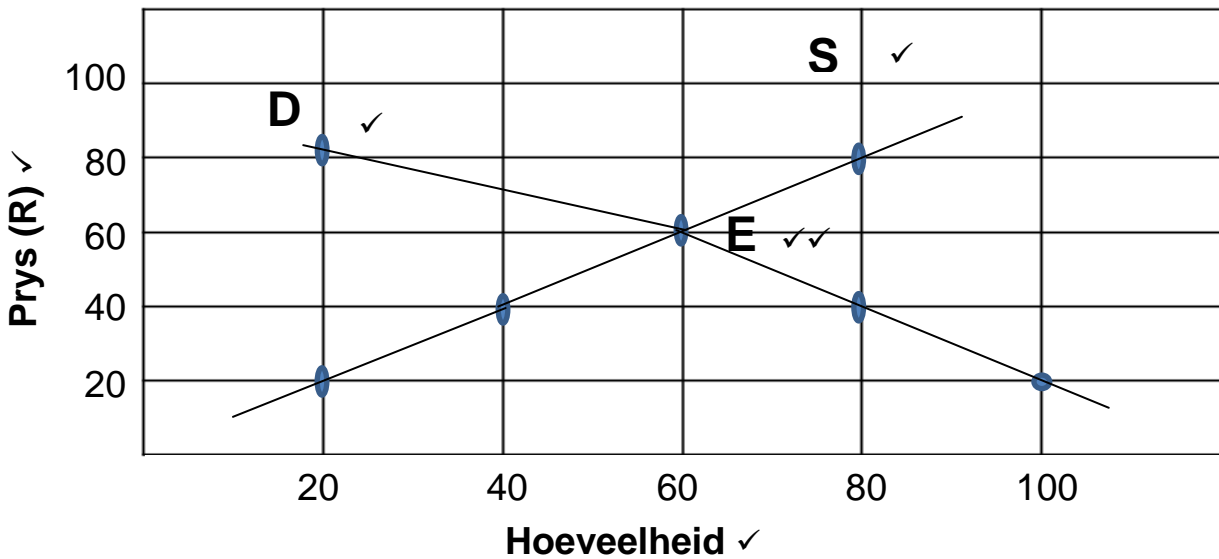
(4)

[10]

VRAAG 4 – PRYSTEOORIE

4.1

VRAAG- EN AANBODSKEDULE VAN LILY SE VLEEËRS

(6)

4.2 R60 ✓

(1)

4.3 Hoe hoër die prys van 'n goedere of diens, hoe groter is die hoeveelheid aangebied OF Hoe laer die prys van 'n goedere of diens, ✓ hoe kleiner is die hoeveelheid wat verskaf word. ✓

(2)

4.4 Weersomstandighede,
Effektiewe bemerking; pryskompetisie;
Verskillende smake en voorkeure ✓
Enige ander relevante antwoord

(enige een)

(1)

[10]

VRAAG 5 – VAKBONDE

- 5.1 Dis 'n organisasie van werkers ✓ wat hulle beywer vir beter werksomstandighede vir alle lede. ✓ (2)
- 5.2 Lone ✓ werksomstandighede ✓ (2)
- 5.3 Rou materiale wat gedurende die produksieproses gebruik word en onvoltooide produkte kan bederf / beskadig terwyl die staking aan die gang is. ✓✓
Kliënte mag dalk na ander besighede gaan terwyl die staking aan die gang is omdat hulle nie kan wag vir die produkte totdat die staking verby is en produksie weer aangaan nie. ✓✓
Ondernemings se verkope daal.
Enige ander relevante antwoord (2x2) (4)
- 5.4 Om na hulle lede se belange om te sien ✓
Om beheer oor te neem oor die aanbod van arbeid ✓
Te verseker dat die vaardighede van hulle lede ontwikkel word in die werksplek
Om diskriminasie teen hulle lede in die werksplek te voorkom
Om goeie verhoudings tussen die werknemers en werkgewers te verseker
Om lede oor aangeleenthede te adviseer
Om met werkgewers op 'n produktiewe manier te onderhandel en nie produksie te ontwrig nie
Om besighede te help groei en meer werkseleenthede te skep
Om die regte van die gemeenskap waarin die werkers bly te oorweeg (1x2) (2)
- [10]

TOTAAL AFDELING B: 40

AFDELING C

FINANSIËLE GELETTERDHEID

VRAAG 6 – JOERNALE EN GROOTBOEKE

6.1 KONTANTONTVANGSTEJOERNAAL VAN LINCOLN BOETIEK VIR OKTOBER 2017

KOJ1

Dok nr.	Dag	Besonderhede	Fol	Ontleding van Ontvangste	Bank	Verkope	Koste van Verkope	Debiteure-kontrole	Diverse Rekeninge			
									Bedrag	Fol	Besonderhede	
KRR 56	30	Verkope✓		4 060 -		✓ 4 060	✓✓ 2 900					
21		Kelly Hoover✓		2 900 -	✓ 6 960 -			✓ 2 900				
*	✓											

(8)

* Punt word slegs toegeken as beide dokumentnommers en datum aangedui is

6.2 KONTANTBETALINGSJOERNAAL VAN LINCOLN BOETIEK VIR OKTOBER 2017

KBJ1

Dok nr.	Dag	Naam van Begunstigde	Fol	Bank	Handels-voorraad	Krediteure-kontrole	Diverse Rekeninge			
							Bedrag	Fol	Besonderhede	
100	03	Jozi Mode Winkel ✓		11 800 -	✓ 11 800 -					
101	24	GP Handelaars ✓		9 770 -		✓ 7 900 -	✓ 1 870 -			Verpakkingsmateriaal✓
*	✓									

(7)

* Punt word slegs toegeken as beide dokumentnommers en datum aangedui is

6.3 DEBITEUREJOERNAAL VAN LINCOLN BOETIEK VIR OKTOBER 2017

DJ1

Dok Nr.	Dag	Debiteur	Fol	Verkope		Koste van Verkope	
88	03	Kelly Hoover ✓	D1	✓ 3 920	-	✓✓ 2 800	-
*	✓						

(5)

* Punt word slegs toegeken as beide dokumentnommer en datum aangedui is

6.4 DEBITEURE-AFSLAG JOERNAAL VAN LINCOLN BOETIEK VIR OKTOBER 2017

DAJ1

Dok Nr.	Dag	Debiteur	Fol	Debiteure-afslag		Koste van Verkope	
31	14	Kelly Hoover ✓		✓ 1 680	-	✓✓ 1 200	-
*	✓						

(5)

* Punt word slegs toegeken as beide dokumentnommer en datum korrek is

6.5 KREDITEUREJOERNAAL VAN LINCOLN BOETIEK VIR OKTOBER 2017

KJ1

Dok Nr.	Dag	Krediteur	Fol	Krediteurekontrole	Handelsvoorraad	Diverse Rekeninge					
						Bedrag	Fol	Besonderhede			
F76	08	GP Handelaars ✓		7 900	-	✓7 900	-				
*	✓										

(3)

* Punt word slegs toegeken as beide dokumentnommer en datum korrek is

6.6 DEBITEURELYS VAN LINCOLN BOETIEK VIR OKTOBER 2017

Datum		Besonderhede	Fol	Debiet		Krediet		Balans	
2017 Okt	1	Saldo	a/b					1 890	-
	03	Faktuur 88 ✓	DJ1	✓ 3 920	-			5 810	-
	14	Kredietnota 31 ✓	DAJ1			✓ 1 680	-	✓ 4 130	-
	30	Kwitansie 21 ✓ *	KOJ1	✓		✓ 2 900	-	1 230	-

(8)

6.7 REKENINGKUNDIGE VERGELYKING (Transaksie 08)

Brondokument	Rekening gedebiteer	Rekening gekrediteer	Bates	Eienaarsbelang	Laste
Oorspronklike faktuur ✓	Handelsvoorraad ✓	Krediteurekontrole ✓	+ 7 900 ✓	0	+ 7 900 ✓

(5)
[41]

VRAAG 7 – ALGEMENE GROOTBOEK

ALGEMENE GROOTBOEK VAN MUZI HANDELAARS

Dt				HANDELSVOORRAAD				Kt			
Datum		Besonderhede	Fol	Bedrag	Datum		Besonderhede	Fol	Bedrag		
2017 Sept	1	Saldo	a/b	33 475 -	2017 Sept	31	Koste van Verkope	KOJ 6	✓10 500 -		
	31	Bank✓	KBJ 6	✓11 650 -			Krediteure- afslag✓	KAJ 6	924		
		Krediteure kontrole	KJ 6	✓10 985 -			Koste van Verkope✓	DJ 6	13 990		
		Koste van Verkope✓	DAJ 6	1 088 -			Balans	o/d	31 784		
				57 198 -					57 198		
2017 Okt	1	Saldo	a/b	31 784							

Gee 1 punt as balans
dieselfde ✓ is

(8)

VRAAG 8 - PROEFBALANS

Proefbalans van Brookes Handelaars op 31 Oktober 2017

	Fol	Debiet	Krediet
Balansstaat Rekening Afdeling			
Kapitaal	B1		✓✓ 65 000 -
Voertuie	B2	✓63 000 -	
Bank	B3	✓45 150 -	
Krediteurekontrole	B4		✓ 32 500 -
Nominale Rekening Afdeling			
Verkope	N1		✓ 47 050 -
Koste van Verkope	N2	✓27 525 -	
Verbruiksvorraad	N3	✓ 2 810 -	
Verpakkingsmateriaal	N4	✓ 8 565 -	
Huurinkomste	N5		✓2 500 -
		147 050 -	147 050 -
			✓

(Punt kan toegeken word as die totale dieselfde is)

(11)

TOTAAL AFDELING C: 60

AFDELING D

ENTREPRENEURSKAP

VRAAG 9 – SEKTORE IN DIE EKONOMIE

- 9.1 (a) Primêre ✓
(b) Sekondêre ✓
(c) Tersiere ✓ (3)
- 9.2 Visserye ✓✓
Myne ✓✓
Landbou
Bosbou (2x2) (4)
- 9.3 Primêre sektor: Koring word geoes / verkry van die koringlande. ✓✓
Sekondêre: Die koring word geneem na die meule en verwerk tot meel. ✓✓
Tersiere: Kleinhandelaars en kruidenierswinkels; restaurante en vervoer ✓✓ (6)
- 9.4 Hergebruik ✓ Verminder ✓ Herwin ✓ Herdink ✓ (Enige 3) (3)
- 9.5 Ongeskoolde arbeid ✓ Geskoolde arbeid ✓ en Semi-geskoolde arbeid. ✓ (3)
[19]

VRAAG 10 – FUNKSIES VAN 'N BESIGHEID

- 10.1 10.1.1 Administratiewe funksie ✓✓ (2)
10.1.2 Finansiële funksie ✓✓ (2)
10.1.3 Risiko bestuur ✓✓ (2)
10.1.4 Algemene bestuur ✓✓ (2)
- 10.2 Die groep mense (kliënte) wat jy probeer bereik met jou besigheid. ✓✓✓
(Kliënte) (Enige ander relevante en korrekte antwoord) (3)
[11]

VRAAG 11 – DIE BESIGHEIDSPLAN

- 11.1 Dit help om die aksie wat geneem moet word te identifiseer om 'n spesifieke doel of doelwit te bereik. ✓✓
 Om moontlike probleme te antisipeer en maniere te identifiseer om dit te vermy en sodoende makliker te maak om vinnig tot aksie oor te gaan, sou geleenthede hulle voordoen. ✓✓
 Dit help om mense buite die onderneming te oortuig dat die onderneming 'n goeie kans het om suksesvol te wees.
 Deur besigheidsplanne word die aansoek van lenings by 'n bank of finansiële bystand deur die regering, vergemaklik.
 Besigheidsplanne is nie net vir nuwe ondernemings nie. Bestaande ondernemings kan dit ook gebruik wanneer hulle die aard / kern van hulle besigheid wil verander. (2x2) (4)
- 11.2 Naam van die besigheid ✓✓
 Ligging ✓✓
 Produk of diens wat aangebied word ✓✓
 Vorm van eienaarskap ✓✓
 Finansiële plan ✓✓
 Bemerkingsplan ✓✓
 Produksieplan ✓✓ (Enige 2) (2x2) (4)
- 11.3 Huur, korttermyn-versekering, en rente op lenings. ✓ (Enige 1) (1x2) (2)

[10]**TOTAAL AFDELING D: 40****TOTAAL: 200**